

CURSOS CENTRE CARLES SALVADOR

NIVELL A2

DOSSIER

CURSOS CENTRE CARLES SALVADOR NIVELL A2

SUMARI

- 3 ▶ BLOC 1
- 8 ► BLOC 2
- 14 ► BLOC 3
- 18 ► BLOC 4
- 22 ► BLOC 5
- 26 ► BLOC 6
- 29 ► BLOC 7
- 34 ► BLOC 8
- 37 ► BLOC 9

AUTORES I AUTORS

Miquel Àbalos Ferreros Alina Mihaela Chezan

COORDINACIÓ

Laia Trujillo i Ferrer

DISSENY i MAQUETACIÓ

Amadeu Crespo

RECURSOS GRÀFICS

www.freepik.com, www.pexels.com, www.pxhere.com, www.pixabay.com, www.wikipedia.com

Octubre 2024

🖲 Acció Cultural del País Valencià

Octubre CCC · Sant Ferran, 12 · 46001 València Centre Carles Salvador Tel. 96 315 77 99 www.centrecarlessalvador.org ccs@acpv.cat

Llicència Creative Commons

Aquest dossier està sota una llicència **Creative Commons Reconeixement- No Comercial-Compartirigual 4.0 Internacional (CC BY-NC-SA 4.0)**, la qual permet la reproducció i distribució en certes condicions. No obstant això, és imprescindible citar la font i l'autor original de cada contingut utilitzat, d'acord amb els termes de la llicència. Qualsevol ús no autoritzat d'aquests materials constitueix una violació dels drets d'autor. **Condicions d'ús**

- Reconeixement: has de donar crèdit a l'autor original del contingut, proporcionar un enllaç a la llicència i indicar si s'han realitzat canvis.
- No comercial: no pots utilitzar el contingut amb finalitats comercials.
- Compartir igual: si modifiques, transformes o crees contingut a partir d'aquest document, has de distribuir les teues contribucions sota la mateixa llicència que l'original.
- Sense restriccions addicionals: no pots aplicar termes legals o mesures tecnològiques que restringeixen legalment a altres de fer el que la llicència permet.
 Per a més informació, consulta:

https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca

L'alfabet

L'alfabet valencià compta amb vint-i-sis lletres. Els noms de les lletres els utilitzem:

- Per a lletrejar paraules que en principi són difícils si no tenen un equivalent paregut en altres llengües del nostre entorn (setmana, Albocàsser, Escrig, quatre).
- Per a contrasenyes o codis, habituals hui en dia en dispositius electrònics, en comptes bancaris o de perfils de xarxes socials (*UWXYZ22*; llegit com: *u, ve doble, ics, i grega, zeta, vint-i-dos*).
- Per a llegir sigles: UPV, llegida u-pe-ve; NBA, llegida ene-be-a; FM, llegida efe-eme; FGV, llegida fe-ge-ve.

А	а	а	a rbre	
В	b	be	b ombeta	
С	С	ce	c atxerulo	- January
D	d	de	d au	
Е	е	е	e strela	JAK .
F	f	efe	f ormiga	
G	g	ge	got	
Н	h	hac	h ome	
I	i	i	i glú	
J	j	jota	j ardí	
К	k	са	k arate	
L	I	ele	lupa	
M	m	eme	m otxilla	

N	n	ene	n as	
0	0	0	o u	00000
Р	р	pe	p ou	
Q	q	cu	q uadre	
R	r	erre	roda	
S	S	esse	s uc	
T	t	te	tisores	1
U	u	u	ull	
V	V	ve	v aixell	
W	W	ve doble	kiwi	
Х	х	ics	x iclet	
Υ	У	i grega	an y	20 22
Z	Z	zeta	z ebra	

Dígrafs

A banda de les lletres de l'alfabet, el valencià disposa, a més, dels dígrafs. Un dígraf són dues lletres que representen un so. Aquest fenomen també el trobem en llengües del nostre entorn, així: en castellà *llamada*; en italià *cognome*; en portugués *mulher*; en francés *chateau*.

tx	txeca
tg	fero tg e
tj	lle tj a
tz	civili tz ada RD
ig	bo ig
ny	bu ny olenc

rr	ando rr à
SS	gro ss es
II	llest
qu	re qu enenc
gu	en gu erí
sc	de sc endent

Dígrafs

Són lletres modificades les cinc vocals amb accent o dièresi:

à	simp à tica
é	angl é s
è	d è bil
í	marroqu í
ï	su ï ssa

ó	seri ó s
ò	hist ò ric
ú	andal ú s
ü	biling ü e

La g (ce trencada), davant a, o, u i a final de paraula per a representar el so s: forg, forg, forg, forg.

Per últim, incloem en aquest apartat la *l·l* (ele geminada), que ve determinada per l'etimologia o origen de la paraula. La ele geminada representa el so /l/: inte**l·l**igent

Fórmules de salutació i comiat

Ara que ja sabem lletrejar en valencia, veurem les fórmules de salutació i comiat. Les de salutació les utilitzem per a saludar algú o bé com a introducció del discurs o conversa que tindrà lloc. Les de comiat, per contra, s'empren per a acomiadar algú o tancar una conversa.

A més de la salutació amb la interjecció *hola*, que serveix per a qualsevol ocasió, en valencià tenim aquestes fórmules segons la part del dia en què saludem

Des que ix el sol fins al migdia: *Bon dia*.

Des del migdia fins a la nit: *Bona vesprada*.

Durant la nit, especialment quan es diu adeu fins a l'endemà: *Bona nit*.

Fórmules per a interessar-se per la persona amb qui parlem:

Com estàs? Com va (això)?

Com expressar l'estat en què estem quan ens ho pregunten:

Estic (molt) bé/ de categoria. No estic (molt) bé. Estic malament/així així/regular. Anem fent. Anem tirant

Fórmules de comiat:

Adeu. Fins demà/després/a una altra. Ja ens veurem. Que vaja bé

El present verb ser

El primer verb que aprendrem en aquest curs és el verb ser. És un verb molt important amb el qual parlem del subjecte de l'oració i n'expressem la qualitat (Les teues companyes de classe són simpàtiques), l'origen (Guillem és alcoià i jo soc de Mislata), l'ocupació (Teresa és enginyera), la identitat (Ell és Jordi) i fins i tot la localització (La festa és en la plaça).

	SER
Jo	soc
Tu	eres/ets
EII/EIIa	és
Nosaltres	TsomA: Miquel Àbalos Ferreros
Vosaltres	D <mark>sou</mark> lNACIÓ: Laia Truji <mark>l</mark> lo i Ferrei
Ells/Elles	són

Utilitzem el verb *dir-se* per a dir el nostre nom:

(Jo) em dic Mireia

(Tu) et dius Eugeni

(Ella) es diu Rosa

(Nosaltres) ens diem Estel i Pere.

(Vosaltres) vos/us dieu Teresa i Alícia

(Elles) es diuen Mariola i Bernat.

Una altra manera de dir el nostre nom és usar el verb *dir* amb els pronoms de complement indirecte:

El present del verb estar

Amb el ver *estar* expressem l'estat en què es troba algú o alguna cosa, les qualitats transitòries (no permanents), les actituds, etc. En la setmana 5 estudiarem altres usos del verb *estar*:

	ESTAR	
Jo	estic	
Tu	estàs	
Ell/Ella	està	
Nosaltres	estem	
Vosaltres	esteu	
Ells/Elles	estan	

Estic cansada, he treballat molt. Per què **estàs** preocupada?

Ximo **està** malalt.

Nosaltres no **estem** tranquil·les per l'examen de demà.

Esteu nerviosos per l'entrevista de treball? Els alumnes **estan** contents, tots han aprovat el curs.

Formació del gènere i nombre de l'adjectiu

Els adjectius són paraules que assenyalen alguna propietat permanent o transitòria del nom amb què concorda en gènere i nombre (*arbre bonic, arbres bonics, casa bonica, cases boniques*). En general, creem els adjectius a partir de la forma del masculí singular:

- Masculí plural: masculí singular+s
- Femení singular: masculí singular+a
- Femení plural:masculí singular+es

masculí singular	femení singular	masculí plural	femení plural
alt	alt a	alts	altes
diari	diàri a	diaris	diàri es

Adjectius amb canvis ortogràfics: uel Abalos Ferreros i Alina Mihaela Chezan

masculí singular	femení singular	masculí plural	femení plural
avorrit	avorri da	avorrit s	avorri des
anti c	anti ga	anti cs	anti gues
tou	to va	to us	toves
descal ç	descal ça	descal ços	descal ces

Els adjectius que acaben en vocal tònica, com ara *fredolí*, afigen una *n* en la flexió:

- Masculí plural: masculí singular+ns
- Femení singular: masculí singular+na
- Femení plural: masculí singular+nes

masculí singular	femení singular	masculí plural	femení plural
fredol í	fredoli na	fredoli ns	fredoli nes

Altres casos:

• Masculí acabat en o

masculí singular	femení singular	masculí plural	femení plural
moren o	moren a	moren os	moren es

• Masculí acabat en e

masculí singular	femení singular	masculí plural	femení plural
correct e	correct a	correct es	correct es

• Invariables:

adjectius invariables	masculí singular	femení singular	masculí plural	femení plural
una forma per al singular i	feliç	feliç	feliç os	felic es
dues per al plural	capaç	capaç	capaç os	capac es
dues formes per al singular i	negr e	negr a	negr es	negr es
una per al plural	agr e	agr a	agr es	agr es
una forma per al singular i	amabl e	amabl e	amabl es	amabl es
una altra per al plural	anu al	anu al	anu als	anu als

El present del verb tindre/tenir

En valencià utilitzem el verb tindre principalment per a expressar la possessió (Tu tens molta paciència; Martina té un xalet als afores). A banda de l'ús principal de la possessió, el verb tindre també expressa valors com ara sensacions, sentiments, afeccions (Màrius té fred/calor/fam/set/por/vergonya/la pallola) o l'edat (El meu fill només té quatre anys). A més, es pot usar per a descriure (Els elefants africans tenen les orelles més grans que els asiàtics).

	TINDRE
Jo	tinc
Tu	tens
EII/EIIa AU	T ^t ÉRIA: Miguel Àbalos
Nosaltres	otenimació: Laia Truii
Vosaltres	teniu
Ells/Elles	tenen

Exemples del verb *tindre/tenir* amb sensacions:

Jo **tinc** set.
Tu **tens** fam.
Estel **té** calor.
Ferreros i Alin Pere **té** febre, ezan
Nosaltres **tenim** por.
Vosaltres **teniu** al·lèrgia.
Joan i Marc no **tenen** vergonya.
Cristina i Isabel **tenen** son.

El pronom feble en

En és un pronom feble que s'utilitza per a no repetir el substantiu dit abans, en aquest cas: *anys*. En la setmana 6 l'estudiarem en detall juntament amb la resta de pronoms febles de complement directe.

Quants anys tens?
Tinc vint-i-set **anys./En** tinc vint-i-set.

En aquest cas, en substitueix la paraula anys.

La formació del gènere i del nombre del substantiu

El gènere és la categoria gramatical que marca els substantius com a masculins o femenins (Un gat i una gata).

Hi ha paraules que només tenen un gènere (cotxe, ordinador, en masculí; cadira, casa, en femení). No obstant això, hi ha substantius que poden presentar ambdós gèneres, en concret els que es refereixen a éssers sexuats (gos, gossa) o a oficis exercits per homes o dones (arquitecte, arquitecta). Per últim, hem d'apuntar que també hi ha substantius amb canvi de significat segons siguen masculins o femenins (el capital, la capital) com veurem més avall.

Així doncs, en general els substantius de gènere femení deriven de la forma del masculí singular a la qual s'afigen les terminacions corresponents. Formació del gènere:

terminació	exemples	
masculí+ <i>a</i>	xic, xic a ; xiquet, xiquet a ; professor, professor a ; gat, gat a ; elefant, elefant	
masculí acabat en vocal tònica+ na	germ à , germa na ; cos í , cosi na ; lle ó , lleo na	
canvi de -e o -o finals per -a	mestr e , mestr a ; pediatr e , pediatr a ; monj o , monj a	
masculí+ <i>ssa</i>	alcalde, alcalde ssa ; metge, metge ssa ; jutge, jutge ssa	

Diferent gènere, diferent significat:

Necessite un clau per a penjar el quadre.	He perdut la clau de la porta i no puc entrar.	
Enguany ha augmentat el capital de l'empresa.	Santiago de Compostel·la és la capital de Galícia.	
Si tens alguna queixa, ompli el full de reclamació.	El taronger és un arbre de fulla perenne.	
Tinc el son profund, em costa molt despertar-me.	Júlia se n'ha anat al llit tan prompte perquè tenia molta son.	
La metgessa pren el pols a la pacient.	Tot està brut, ací hi ha molta pols .	
El terra de l'apartament és de gres.	La terra d'aquest hort és molt fèrtil.	

El nombre és la categoria gramatical que marca el singular (un element, *ordinador*) o el plural (més d'un element, *dos ordinadors*). En general, la formació del plural parteix de la forma en singular a la qual s'afigen les terminacions corresponents tal com veiem en el següent quadre:

terminació	exemples	
singular+s	ordinador, ordinadors; ferro, ferros; mare, mares	
canvi de -a per -es (possibles canvis ortogràfics)	cosa, coses; problema, problemes; força, forces; piga, pigues; pluja, pluges; vaca, vaques; platja, platges	
*singular+ <i>os</i>	braç, braços; dibuix, dibuixos; reflex, reflexos; capritx, capritxos, mes, mesos; passeig, passejos; lleig, lletjos; casc; cascos; arbust, arbustos; text, textos	
*singular+ ns	m à , ma ns ; terraplé, terraple ns ; jardí, jardi ns ; cançó, canço ns	

9

*Notes:

- Els substantius acabats en -ç, -ix, -x, -tx, -s, -ig, -sc, -st, i -xt fan el plural afegint-hi -os: gas, gasos La majoria dels substantius acabats en vocal tònica fan el plural afegint-hi -ns: germà, germans.
- Finalment, cal dir que existeixen substantius invariables pel que fa al nombre com per exemple els dies de la setmana excepte dissabte i diumenge (el dilluns, els dilluns; el dimecres, els dimecres), alguns acabats en -s (el llapis, els llapis; el virus, els virus; el pàncrees, els pàncrees) i compostos acabats en -s (el llavaplats, els llavaplats; l'eixugacabells, els eixugacabells; el furgadents, els furgadents). En tots aquests casos els determinants o els adjectius que hi concorden ens indiquen el nombre del substantiu (el llapis curt, els llapis curts).

L'article determinat

Utilitzem l'article determinat quan el substantiu introduït en la conversa és conegut pels interlocutors (*Ja tinc el llibre que em vas recomanar*), coses úniques (*El sol ix per llevant*) o quan parlem de generalitats (*El gos és un animal mamífer*).

	singular	plural	
masculí	el pare	els pares	
femení	Ia mare	les mares	

L'article indeterminat

AUTORIA: Miguel Àbalos Ferreros i Alina Mihaela Chezan

A diferència de l'article determinat, l'article indeterminat s'usa per a introduir un element nou en el discurs, per a presentar-lo (*Aquest matí he vist un documental sobre la pilota valenciana*).

	singular	plural
masculí	un gat	uns gats
femení	una gata	unes gates

Els possessius

Els possessius són adjectius que, com indica el seu nom, fan referència a la possessió (*El meu cotxe és elèctric*) o a la relació que hi ha entre els noms que determinen (*La meua germana és arquitecta*). Aquestes són les formes dels possessius:

un posseïdor	masculí singular	*femení singular	masculí plural	*femení plural
primera persona	el meu gat	la meua gata	els meus avis	les meus àvies
segona persona	el teu gos	la teua gossa	els teus germans	les teues germanes
tercera persona	el seu cavall	la seua egua	els seus cosins	les seues cosines

posseïdors	masculí singular	femení singular	masculí plural	femení singular
primera persona	el nostre bou	la nostra vaca	els nostres nebots	les nostres nebodes
segona persona	el vostre elefant	la vostra elefanta	els vostres cunyats	les vostres cunyades
tercera persona	el seu lloro	la seua ovella	els seus nets	les seues netes

*Nota:

Els possessius *meua*, *teua*, *seua* i variants prenen la forma *meva*, *teva*, *seva* i variants en bona part de Catalunya i les Illes Balears.

Els numerals

Els numerals són paraules que indiquen la quantitat exacta, l'ordre o la fracció. Es classifiquen en cardinals i ordinals:

1. Cardinals

Són substantius que expressen una quantitat exacta (Jo tinc dos germans).

0 zero	13 tretze	80 huitanta/vuitanta
1 *u, un/una	14 catorze	90 noranta
2 dos/dues	15 quinze	100 cent
3 tres	16 setze	200 dos-cents/dues-centes
4 quatre	*17 dèsset/disset/desset	300 tres-cents/tres-centes
5 cinc	*18 díhuit/divuit/devuit	400 quatre-cents/quatre-centes
6 sis	*19 dènou/dinou/denou	500 cinc-cents/cinc-centes
7 set	20 vint	600 sis-cents/sis-centes
8* huit/vuit	30 trenta	700 set-cents/set-centes
9 nou	40 quaranta	1.000 mil/un miler
10 deu	50 cinquanta	2.000 dos mil/dues mil
11 onze	60 seixanta	1.000.000 un milió
12 dotze	70 setanta	2.000.000 dos milions

*Notes:

- El cardinal *Un* pot prendre la forma *u* quan fa de numeral (*Dos més u/un en fan tres*), quan designa la xifra (*El número de loteria té un u/un i dos tresos*) i quan funciona com a pronom (*Ha vingut u/un preguntant per tu*).
- Els cardinals *huit* i *huitanta* tenen les variants formals *vuit* i *vuitanta* al Nord del País Valencià, Catalunya i les Illes Balerars.
- Els cardinals *dèsset*, *díhuit* i *dènou* tenen les formes *disset*, *divuit* i *dinou* a Catalunya, i *desset*, *divuit* i *denou* a les Illes Balears.

Ús del guionet en l'escriptura dels cardinals en lletres:

- 1. Entre les desenes i les unitats: *trenta-tres, setan-ta-set, noranta-nou*.
- 2. Entre les unitats i centenes: *dos-cents, sis-cents, set-cents.*
 - Recurs mnemotècnic: D-U-C, en què la D són les desenes, la U les unitats i la C les centenes.
- 3. Del 21 al 29 amb una *i* entre guionets: *vint-i-un, vint-i-dos, vint-i-huit.*

2. Ordinals

Els ordinals són adjectius i com a tals presenten flexió de gènere i nombre (*primer*, *primera*, *primera*, *primeres*). Amb aquests adjectius podem expressar ordre (*Fina ha sigut la primera en arribar arribar*), fraccions (*una quarta part*) o conceptes col·lectius (*una dotzena d'ous*).

singular		plural		
masculí	femení	masculí	femení	
1r primer	1a primera	1rs primers	1es primeres	
2n segon	2a segona	2ns segons	2es segones	
3r tercer	3a tercera	3rs tercers	3es terceres	
4t quart	4a quarta	4ts quarts	4es quartes	
*5é cinqué o quint	5a cinquena o quinta	5ns cinquens o quints	5es cinquenes o quintes	
*6é sisé o sext	6a sisena o sexta	6ns sisens o sexts	6es sisenes o sextes	
*7é seté o sèptim	7a setena o sèptima	7ns setens o sèptims	7es setenes o sèptimes	
*8é huité o octau	8a huitena o octava	8ns huitens o octaus	8es huitenes o octaves	
9é nové	9a novena	9ns novens	9es novenes	
*10é desé o dècim	10a desena o dècima	10ns desens o dècims	10es desenes o dècimes	

- *Notes:
- De l'ordinal *cinqué* en avant, es formen afegint -é, -ena al cardinal.
- A més, hi ha les formes llatinitzants *quint, sext, sèptim, octau* i *dècim,* les quals es poden usar com a ordinals i com a noms (*Un dècim de loteria. Un quint de cervesa*).
- 2 L'ordinal *huité* i variants, pot prendre la forma *vuité* i variants.
- Cal dir que en la llengua parlada a partir d'onze fem servir el cardinal i no l'ordinal (*Joan XXIII*, *llegit vint-i-tres*) o la construcció *el/la que fa+cardinal* (*Juli és el que fa quinze en la llista d'admesos*).

Conjugacions regulars del present d'indicatiu

La primera conjugació

En valencià hi ha tres conjugacions verbals: la primera són els verbs acabats en -ar, la segona els acabats en -re o -er i la tercera els acabats en -ir.

A continuació estudiarem els verbs de la primera conjugació (-ar). És la conjugació que més verbs conté, els quals són tots regulars excepte estar i anar:

Jo treball**e** en una empresa.

Tu cantes en la dutxa? ORIA: Miquel Àbalos Ferreros i Alina Mihaela Chezan

La meua companya de classe parl**a** quatre llengües.

A casa meng**em** paella els diumenges.

Vosaltres a quina hora dineu?

Els meus veïns sempre compren en les botiques del barri.

	parl ar	cantar	compr ar
*Jo	parl e	cant e	compre
Tu	parles	cant es	compr es
EII/EIIa	parl a	canta	compra
Nosaltres	parlem	cantem	compr em
Vosaltres	parleu	canteu	compr eu
Ells/Elles	parlen	canten	compr en

*Nota:

Jo estudie valencià en el Centre Carles Salvador. Els pèrits aprecien els danys provocats per l'incendi. Aitana no acaricia el gat perquè és al·lèrgica. Si les víctimes no denuncien l'agressió, la Policia no actuarà.

Els verbs acabats en -car, -çar, -gar i -jar presenten canvis ortogràfics en totes les persones excepte en la tercera persona singular:

	explicar	comen çar	pa gar	passe jar
Jo	expli qu e	comen c e	pa gu e	passe g e
Tu	expli qu es	comen c es	pa gu es	passe g es
EII/EIIa	explica	comença	paga	passeja
Nosaltres	expli qu em	comen c em	pa gu em	passe g em
Vosaltres	expli qu eu	comen c eu	pa gu eu	passe g eu
Ells/Elles	expli qu en	comen c en	pa gu en	passe g en

La segona conjugació

Els infinitius dels verbs de la segona conjugació acaben *-er* o *-re*. La majoria presenten irregularitats; per tant, haurem d'aprendre la conjugació d'aquests verbs a poc a poc. Amb tot, quan els verbs són regulars es conjuguen tal com veiem en el quadre:

Et promet que tot eixirà bé.
Tu tems per la teua seguretat?
Qui tot ho vol tot ho perd.
Nosaltres admetem la nostra responsabilitat.
Vosaltres sempre ometeu la informació més important.
Ells no ens permeten entrar.

	tém er	promet re	perd re
*Jo	tem	promet	perd
Tu ALITORIA	tems Abalos Fr	promets Alina Mih	perds
EII/EIIa COOPDIA	tem	promet	perd
Nosaltres	tem em	promet em	perd em
Vosaltres	tem eu	promet eu	perd eu
Ells/Elles	tem en	promet en	perd en

*Nota:

De La primera persona del singular presenta la desinència -o al nord del País Valencià i a tota Catalunya (temo); no té desinència en balear ni en alguerés (tem); i la desinència -i a la Catalunya Nord (temi).

La tercera conjugació

Els infinitius dels verbs de la tercera conjugació acaben en -ir. Es conjuguen de diferent manera segons siguen purs o incoatius. La gran majoria d'aquests verbs són incoatius, els quals són tots regulars:

Últimament jo no dorm bé. Tu què em sugger**eixes**? Pau pat**eix** molt per la seua situació econòmica. Nosaltres imprim**im** els documents. Vosaltres sent**iu** eixe soroll? No tots els polítics ment**eixen**.

	dormir (pur)	imprim ir (incoatiu)
*Jo	dorm	imprim isc
Tu	dorms	imprim ixes /imprim eixes
EII/EIIa	dorm	imprim ix /imprim eix
Nosaltres	dormim	imprim im
Vosaltres	dormiu	imprim iu
Ells/Elles	dorm en	imprimixen/imprimeixen

*Nota:

La primera persona del singular presenta la desinència -o al nord del País Valencià i a tota Catalunya (dormo, pateixo/patixo); no té desinència en balear ni en alguerés (dorm/patesc); i la desinència -i a la Catalunya Nord (dormi, pateixi).

• BLOC 3

Alguns verbs purs irregulars:

- *Afegir: afig, afiges, afig, afegim, afegiu, afigen.
- Morir: muir, mors, mor, morim, moriu, moren.
- *Llegir: *llig, lliges, llig, llegim, llegiu, lligen*.
- Obrir: òbric, obris, obri, obrim, obriu, obren.
- Omplir: òmplic, omplis, ompli, omplim, ompliu, omplin.
- Sentir: sent, sents, sent, sentim, sentiu, senten.
- Tossir: tus, tusses, tus, tossim, tossiu, tussen.
- *Vestir: vist, vistes, vist, vestim, vestiu, visten.

Aquests verbs també poder seguir el model incoatiu (afegisc, llegisc, vestisc)

AUTORIA: Miquel Àbalos Ferreros i Alina Mihaela

Les hores

Quina hora és?

En general, el valencià utilitza el denominat sistema de rellotge, a diferència del de campanar usat en altres varietats de la nostra llengua.

Així doncs, per a expressar l'hora actual, hi afegim els minuts per mitjà de la construcció *verb ser + article determinat + hora + i + minuts* (*Són les deu i vint*) o *verb ser + article determinat + hora + i + quart/mitja*, en cas que els minuts siguen 15 i 30 respectivament (*Són les deu i quart; Són les deu i mitja*). Quan se superen els trenta minuts, s'afig una hora a l'actual i diem els minuts que falten per a arribar-hi (*10.40h.: Són les onze menys vint*).

12.00 h.: Són les dotze (en punt).

12.10 h.: Són les dotze i deu.

12.15 h.: Són les dotze i quart.

13.25 h.: És la una i vint-i-cinc.

13.30 h.: És la una **i mitja**.

13.40 h.: Són les dues menys vint/És la una i quaranta.

13.45h.: Són les dues menys quart.

13.50 h.: Són les dues menys deu/És la una i cinquanta.

A quina hora...?

Amb la preposició *a* indiquem l'hora en què té lloc algun fet, esdeveniment o acció.

- A quina hora desdejunes?
- Desdejune a les huit del matí.
- A quina hora acabes de treballar?
- Acabe de treballar a les cinc i quart de la vesprada.
- A quina hora comença el partit de bàsquet?
- Comença **d'ací a** vint minuts/**d'ací a** un quart d'hora/**d'ací a** mitja hora/**d'ací a** una hora...

Per a expressar un espai de temps en què es manté una condició o té lloc algun fet, usem les preposicions *des de... fins a* o *de... a*. Aneu-hi amb compte ja que aquestes correlacions no s'han de barrejar.

- Obert de 8 a 14h.
- Tancat des de les 14 fins a les 17 h.

El present del verb viure

A continuació estudiarem el verb viure. Fem servir aquest verb per a indicar si un organisme té vida o no (No podem viure sense oxigen), per a indicar la residència d'algú (Teresa viu a Xiva), experimentar la impressió produïda per un fet (Va viure una experiència terrible, una tragèdia) o per a expressar la manera de viure (Nosaltres vivim de renda, no treballem).

VIURE
I URIA: Miquel Abalos visc
DRDINACIÓ: Laia Trujill vius
viu
vivim
viviu
viuen

El present del verb estar

A banda dels usos que vam estudiar en la setmana 2, utilitzem el verb *estar* per a dir on es troba algú o alguna cosa:

Els dilluns **estic** tot el dia en l'oficina.

Al final, tu no **estàs** en el meu grup de treball, quina pena!

. La muntanya més alta del País Valencià **està** al Racó d'Ademús.

Sí, nosaltres farem tard, encara **estem** en l'estació. Ja que **esteu** en la cuina, podeu portar els plats? Els gots **estan** en el llavaplats, no els busques més.

El present del verb haver

El verb *haver* té dos usos principals, un com a verb impersonal (*No hi ha gens d'aigua en el pitxer*) i un altre com a verb auxiliar tant en la perífrasi d'obligació (*Hem de fer la compra*) com en la formació dels temps compostos (*Aquest matí no he desdejunat*). A continuació els estudiarem en detall.

Utilitzem el verb haver:

a) Per a parlar per primera volta de l'existència o de la localització d'alguna cosa. En aquest cas només es conjuga en tercera persona singular amb el pronom feble hi davant. Normalment usem aquest verb quan no hi ha determinació, amb articles indeterminats (un, una), adjectius i pronoms indefinits (algun, cap), quantificadors (molt, poc, bastant, gens) o numerals (tres, quatre, mil):

No **hi ha** llet en la nevera.

Ferreros i Alina En el meu barri no hi ha cap cine.

En l'habitació del fons **hi ha** una prestatgeria i un escriptori.

En aquest poble **hi ha** pocs caixers automàtics. **Hi ha** tres cotxes mal aparcats en l'avinguda del Port, número 45.

Al País Valencià **hi ha** més de cinc milions d'habitants.

 b) Per a parlar de la necessitat física, moral o lògica del compliment de l'acció expressada per l'infinitiu.
 En aquest cas amb la preposició de darrere (haver + de + infinitiu):

Adeu, me'n vaig, hui **he d'arribar** prompte a casa. Si vols aprovar l'examen, **has d'estudiar** de valent. Una persona d'honor **ha de complir** les seues promeses.

Abans d'arrancar el cotxe, **hem de posar-nos** el cinturó de seguretat.

Vosaltres **heu de fer** l'inventari, no nosaltres. Certs temes no **han de tractar-se** en públic.

c) Com veurem la setmana 8, amb el verb *haver* i el participi del verb principal formem els temps compostos:

Jo no **he estat** mai en un parc d'atraccions.

	HAVER
Jo	he
Tu	has
EII/EIIa	ha
Nosaltres	hem
Vosaltres	heu
Ells/Elles	han

L'imperatiu

Utilitzem l'imperatiu per a expressar ordres (Joan, parla immediatament amb la directora!), instruccions (Primer escalfa l'aigua i a continuació afig-li la sal) o recomanacions (Si aneu a Elx, visiteu el Palmeral, és preciós). L'imperatiu només té formes per a la segona persona del singular i plural. La forma de singular es conjuga igual que la tercera persona singular del present d'indicatiu. La forma de plural, igual que la segona persona plural del present d'indicatiu. No hi ha forma per a la primera persona del singular. Per a la resta de persones, com veurem la setmana 10, s'empren les formes del present de subjuntiu.

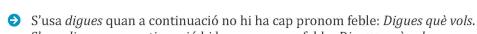
	parl ar	tém er	perd re	dorm ir	serv ir
tu	parl a	tem	perd	dorm	serv ix/ serv eix
vosaltres	parleu	tem eu	perd eu	dormiu	serviu

Imperatiu irregular:

	anar	dir	estar	fer	tindre	ser	vindre
tu	ves-OORDIN	*digues/dis-me	estigues	fes	*tin/tingues	sigues	vine
vosaltres	aneu	digueu	estigueu	feu	*teniu/tingueu	sigueu	veniu

*Notes:

S'usa *dis* quan a continuació hi ha un pronom feble: *Dis-me* què vols. S'usa *tin/teniu* quan donem alguna cosa sense esmentar-la: *Tin (el full)*!

S'usa tingues/tingueu quan continuem l'oració: Tingues en compte que és tard.

Els demostratius

Els demostratius són adjectius o pronoms que indiquen la proximitat o la llunyania, temporal o espacial, que hi ha entre els elements esmentats en l'oració i el parlant. Pel que fa a aquesta distància, en valencià els demostratius presenten tres graus: de més proximitat a més llunyania. A més, aquests adjectius i pronoms tenen flexió de gènere i nombre, a diferència dels pronoms neutres i els adverbis.

	singular		plural			
Graus	masculí	femení	masculí	femení	neutre	adverbi
1r, proximitat	aquest/este	aquesta/esta	aquests/estos	aquestes/estes	açò	ací/aquí
2n, distància intermèdia	aqueix/eixe	aqueixa/eixa	aqueixos/eixos	aqueixes/eixes	això	ahí
3r, Ilunyania	aquell	aquella	aquells	aquelles	allò	allí/allà

*Notes:

Les formes reforçades (*aquest/aqueix* i variants) i no reforçades (*este/eixe* i variants) són igualment correctes. No obstant això, hem de mantindre la coherència:

Aquest és el document que necessitem, no aqueix. O bé, Este és el document que necessitem, no eixe.

Exemples:

Aquesta moto que hi ha ací està mal aparcada. La cadira que has d'agafar és eixa d'ahí, la que tens al costat, no l'altra. Què és allò que hi ha allà lluny?

Els dialectes de Catalunya i les Illes Balears presenten només dos graus pel que fa a la proximitat i la llunyania. En aquests dialectes no existeix el grau intermedi que sí que té el valencià. Així, hi ha aquest-això-aquí com a primer grau i aquell-allò-allí/allà com a segon grau.

Adverbis i preposicions de localització o direcció

En aquesta llista hi ha adverbis i preposicions amb els quals expressem la localització relativa d'algú o alguna cosa, o la direcció a la qual es dirigeix:

Ací/aquí. El lloc on estic jo, on estem nosaltres, prop:

Ací on visc jo no hi ha moltes botigues de barri, és una pena.

Ahí. El lloc on estàs tu, on esteu vosaltres, distància intermèdia:

Ahí on esteu vosaltres hi ha cobertura?

Allí/allà. El lloc on està ell o ella, on estan ells o elles, lluny:

Veus aquells arbres d'allà?

Amunt. Indica moviment ascendent:

Aneu cap amunt i trobareu la farmàcia que busqueu.

Avall. Indica moviment descendent:

L'aigua de la pluja corre carrer avall.

Davant (de). En la part de la cara:

Posa't davant de l'espill i mira quina cara que fas.

Avant. En direcció a un lloc que es troba davant de nosaltres. Avançar:

Has de fer un pas avant. Continua carrer avant.

→ Darrere (de). En la part oposada a la cara. En la part de l'esquena.

Si et poses darrere de mi, no et veig.

Arrere. En direcció a la part que es troba darrere d'algú. Recular:

Has de fer un pas arrere.

Damunt (de)/sobre. En la part superior d'alguna cosa:

Les claus estan damunt de la taula.

Davall (de)/sota. En una posició més baixa que una altra cosa:

> La pilota està davall del cotxe i no la podem agafar.

Dalt. En un lloc que està més alt o en la part alta.

Els veïns de dalt són sorollosos. Dalt, en la teulada. tenim l'antena de televisió.

Baix. En un lloc que està més baix o en la part baixa. A una altura poc considerable.

Els veïns de baix són silenciosos. Baix, en el soterrani, tenim els trastos.

→ Dins/dintre (de). En la part interior d'un espai limitat.

Si no vols perdre les claus, deixa-les dins del calaix.

Fora (de). En la part exterior d'un espai limitat.

El dia de Sant Vicent Màrtir no és festa fora de la ciutat de València. Fora fa molt de fred.

Entre. Situació enmig de dues o més coses.

Em sent una mica angoixat entre tanta gent.

• Lluny (de). A una distància considerable.

Elx està lluny de Vinaròs, a uns 360 km per carretera.

Prop (de). A una distància reduïda.

Mislata està molt prop de Quart de Poblet, a menys de 3 km per carretera.

A la dreta/A mà dreta. En la banda que correspon al costat dret d'algú o d'alguna cosa.

A mà dreta trobaràs l'estació d'autobusos. El carrer que busques està a la dreta.

A l'esquerra/A mà esquerra. En la banda que correspon al costat esquerre d'algú o d'alguna cosa.

> A mà esquerra es troba l'escola. La plaça on viu Pep està a l'esquerra.

La segona conjugació irregular

Els verbs de la segona conjugació acaben en -er (témer) o -re (batre). En valencià, aquesta conjugació és molt irregular com estudiarem a continuació. Recordem que els verbs regulars d'aquesta conjugació els vam estudiar la setmana 4.

Els verbs velars

Els verbs velars són aquells que en la primera persona singular acaben en una consonant velar [k] escrita amb la lletra *c* (Jo aprenc valencià amb els Cursos Carles Salvador). La segona conjugació conté molts verbs velars, per això és tan irregular. També hi ha alguns verbs velars en la trecera conjugació com ara dir, viure, tenir/tindre o venir/vindre, els quals ja hem estudiat en aquest curs.

	beu re	aprend re	conéix er	créix er
Jo	be c	apren c	cone c	cres c
Tu	beus	aprens	coneixes	creixes
EII/EIIa	beu	aprén	coneix	creix
Nosaltres	bevem	aprenem	coneixem	creixem
Vosaltres	beveu	apreneu	coneixeu	creixeu
Ells/Elles	beuen	aprenen	coneixen	creixen

Altres verbs velars irregulars:

Caure: caic, caus, cau, caem /caiem, caeu/caieu, cauen. Escriure: escric, escrius, escriu, escrivim, escriviu, escriuen.

Dur: duc, dus, du, duem, dueu, duen.

Meréixer: meresc, mereixes, mereix, mereixem, mereixeu, mereixen.

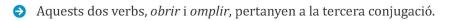
Moure: moc, mous, mou, movem, moveu, mouen.

*Obrir: òbric, obris, obri, obrim, obriu, obren.
*Omplir: òmplic, omplis, ompli, omplim, ompliu, omplen.

Traure: trac, traus, trau, traem/traiem, traeu/traieu, trauen.

*Nota:

El verb fer té en valencià molts usos, però ací en comentarem els més bàsics. Per tant, utilitzem aquest verb per a expressar activitats (Pere fa esport cada dia), com a sinònim de construir o fabricar (Les falles es fan en la Ciutat de l'Artista Faller) o amb el sentit de menjar o beure, aleshores acompanyat del pronom es (No és recomanable fer-se tres cafés al dia). A més d'aquests usos, com hem dit adés, forma part de moltes locucions (Fer un bes/una abraçada/fàstic/mal/malícia/por/feredat/enveja/ràbia: A molta gent li fan por les aranyes).

	FER
Jo (em)	faig
Tu (et)	fas
EII/EIIa (es)	fa
Nosaltres (ens)	fem
Vosaltres (vos/us)	feu
Ells/Elles (es)	fan

El present del verb poder

El verb poder s'usa quasi exclusivament com a verb auxiliar, per tant seguit d'un infinitiu, per a expressar capacitat (No puc jugar més, estic molt cansat; Sense l'ordinador no podem continuar la faena), l'ocasió o l'oportunitat de fer alguna cosa (Ja podeu inscriure-vos en el curs), el permís o la llibertat de fer alguna cosa (No es pot fumar dins de l'edifici) o la possibilitat o probabilitat que succeïsca alguna cosa (Pot ser que demà ploga).

	PODER	
Jo	puc	
Tu	pots	
EII/EIIa AUTOI	Richard Abald	
Nosaltres COORI	podem: Laia Tru	jillo i F
Vosaltres	podeu	
Ells/Elles	poden	

El present del verb saber

El verb saber expressa el coneixement d'alguna cosa (*No sé com funciona aquesta aplicació*), la destresa (*Marta sap jugar molt bé als escacs*) o el fet d'haver aprés alguna cosa (*Sabeu les regles d'accentuació?*)

	SABER
Jo	sé
Tu	saps
EII/EIIa	sap
Nosaltres	sabem
Vosaltres	sabeu
Ells/Elles	saben

El present del verb voler

Aquest és el verb amb què expressem la voluntat (*Vol* fer-ho, però no pot), la intenció (*Volen* comprar un cotxe nou), el desig (*Tots* volem ser milionaris) i l'amor o l'afecte (*El meu marit es diu Xavier, el* vull molt).

	voler
Jo	vull/vullc
Tu	vols
EII/EIIa	vol
Nosaltres	volem
Vosaltres	voleu
Ells/Elles	volen

Els pronoms de complement directe (CD)

El complement directe és un sintagma nominal que depén directament de l'acció d'un verb transitiu i que completa el significat verbal. En general, el complement directe no és introduït per cap preposició:

Hui en dia molta gent llig **els diaris** en Internet. La crisi que patim afecta molt **l'economia**. El bufet en què treballe ha contractat **una advocada** magnífica.

No, no conec **la persona** de la qual em parles. Teresa escolta **música clàssica** mentres fa **els deures**.

ros i Al Pronoms de complement directe determinat

davant del verb		darrere del verb	
consonant	vocal o hac	consonant o diftong	vocal
resta de tem	ps verbals	imperatiu, ger	undi i infinitiu
em	m'	-me	'm
et	t'	-te	't
el	ľ	-lo	1
la	ľ	-la	-la
ens		-nos	'ns
vos/us		-vos	-vos/-us
els	els	-los	'ls
les	les	-les	-les

Quan hem de substituir un nom que fa la funció de complement directe, utilitzarem els pronoms del quadre en funció del gènere i del nombre del nom que substitueixen. Aquests noms han de ser introduïts per:

- a) Un article determinat (el, la, l', els, les):
 -Vols el suc que he comprat? -Sí, el vull.
 Com fas la recepta? -La faig amb poc de sucre.
- b) Un demostratiu (aquest/este, aquesta/esta/aqueixa, aquella i variants):
 - -Vols **aquestes entrades** per al concert de dissabte? -Sí, **les** vull, gràcies.
- c) Un possessiu (*el meu, la teua, la seua, les vostres* i variants):
 - -Has vist **el meu nou mòbil**? -No, encara no **l**'he vist, me **l'**ensenyes?
- d) Nom propi o pronom personal (*ella, nosaltres, vosaltres, Carles, Morella*, etc.):
 - -Ens elegiu a nosaltres, sí o no? -D'acord, vos elegim.
 - -Coneixes **a Carles Portes**? -No, no **el** conec.
 - -Alguna vegada has visitat **Morella**? -No, però vull visitar**-la** algun dia.

Si el verb comença per vocal o per h, els articles el i la s'apostrofen:

Manel tasta **el meló d'Alger que ha comprat**. Manel

Cristina agafa el llibre que està damunt de la taula. Cristina l'agafa.

Maria tasta **els alvocats**. Maria **els tasta.** Ell porta **les filles** a l'escola. Ell **les porta** a l'escola.

Si el verb acaba en consonant o diftong decreixent, els pronoms presenten les formes següents:

- -Tinc el llibre. Podríeu guardar-lo? Guardeu-lo!
- -Tinc la jaqueta. Podríeu guardar-la? Guardeu-la!
- -Tinc els diners. Podríeu guardar-los? Guardeu-los!
- -Tinc les llibretes. Podríeu guardar-les? Guar-peros i Alina (U) ALERTA!-zan deu-les!

Si el verb acaba en vocal, els pronoms s'apostrofen: agafa'l, menja'ls...

- -Tinc el llibre. Agafa'l.
- -Tinc els mobles. Agafa'ls.

	davant del verb	darrere verb	
Singular	el (compra)/ l'(agafa) la (porta)/ l'(escriu)	(guardar)- lo /(compra) 'l (portar)- la	
Plural	els (compra) les (porta)	(guardar)-los /(guarda)'ls (guarda)-les	

El pronom en

Com vam estudiar al bloc 5 amb el verb tindre/tenir, el pronom *en* substitueix un complement directe quan presenta les següents característiques:

- a) Si l'element que hem de substituir s'introdueix en l'oració sense determinant:
 - -Vols pa? -Sí, en vull.
 - -Menges carn? -No, no en menge.
- b) Si està introduït per numerals (un, una, dos, dues, tres, quatre, nou):
 - -Tinc dos pastissos. En vols un?

En l'oració Quan faig una promesa la complisc; el pronom que substitueix una promesa ha de ser *la*, i no *en*, perquè la promesa que faig i la que complisc és la mateixa. Amb els articles indeterminats introduïm un element nou en el discurs i si el reprenem, fer servir els pronoms determinats de complement directe.

- c) O està introduït per indefinits o quantificadors (alguns, molts, pocs, altre, unes quantes):
 - -Voleu alguna cervesa? -No, no en volem cap, gràcies. -Tens molts llibres? -En tinc bastants.

davant del verb		darrere del verb
en	en tinc/ n'escric	agafeu- ne / menjar- ne / porta 'n

El present del verb agradar

El verb agradar l'utilitzem per a expressar gustos. A diferència d'altres verbs, fem servir els pronoms de complement indirecte, no els de subjecte. El verb es conjuga en tercera persona singular (amb noms en singular o infinitius) o tercera persona plural (amb noms en plural) tal com pots veure en el següent quadre:

(A mi) m' (A tu) t' (A ell/A ella) li	agrada	l'hivern / la música / el cine / Pere llegir / fer esport / rrero aprendre valencià	
(A nosaltres) ens			
(A vosaltres) vos/us	agraden	les vacances / els concerts	
(A ells/a elles) els		CIS COTICCI ES	

El complement indirecte (CI)

És el complement que indica qui rep la conseqüència de l'acció del verb, és a dir, el beneficiari, destinatari, interessat... El complement indirecte va introduït per la preposició *a*, i a vegades per *per a*:

Vull regalar un ram de flors ben bonic **a Estel** pel seu aniversari.

Els meus amics de Perpinyà han enviat un vídeo molt divertit **al jurat del concurs**.

Si tens algun dubte, telefona **a la directora del centre**. Per favor, no digues res sobre el tema **a Vicent**. Voleu preguntar alguna cosa **a la regidora i a l'alcaldessa**

He de comprar medecines per a mon pare.

Aquests són els pronoms del complement indirecte:

davant del verb		darrere del verb	
consonant	vocal o hac	consonant o diftong	vocal
resta de temp	s verbals	imperatiu, ger	undi i infinitiu
em	m'	-me 'm	
et	ť	-te	't
li		-li	
ens		-nos	'ns
vos/us		-vos	-vos/-us
els		-los	'ls

Cada dia **em** dius el mateix. Hui **m'**ensenyen l'apartament.

Has d'enviar**-me** el document. Mostra**'m** la factura, per favor.

Pel teu aniversari **et** compraré el rellotge. Els teus amics **t**'envien records.

Vull donar**-te** l'enhorabona. He de veure**'t** les dents, obri la boca.

És ton pare, què **li** dic? Sempre **li** oferisc la meua ajuda. Dis**-li** que espere una miqueta més. Regala**-li** el que demana, s'ho mereix.

Ens donen les gàcies. Ens envien publicitat.

Alin Pots prestar**-nos** els diners? Presta**'ns** els diners, per favor.

Vos donem les gràcies. No patiu, jo **vos** òbric les portes. Hem d'agrair**-vos** l'esforç que feu. Volem prometre**-vos** que farem tots els possibles.

Els vull preguntar una cosa. No **els** agrada presumir. Vull preguntar**-los** com fan l'arròs al forn. Si ho necessites, demana'**ls** ajuda.

Els verbs pronominals

Aquests verbs contenen el pronom *es*, el qual pot tindre un valor reflexiu (*Et maquilles cada dia?*) o recíproc (*Ens saludem cada matí*). Pel que fa a la funció sintàctica, substitueixen tant un complement directe (*Jo em dutxe de bon matí*) com un complement indirecte (*Posa't el cinturó de seguretat*).

A més, el pronom es també substitueix el subjecte de les oracions passives reflexes, en aquest cas el verb es conjuga en tercera persona singular (A Alemanya es beu més cervesa que vi), i acompanya els verbs pronominals, però ara sense valor sintàctic (Podeu queixar-vos si voleu; Alguns no volen assabentar-se de la veritat).

davant del verb		darrere del verb	
consonant	vocal o hac	consonant o diftong	vocal
resta de temp	s verbals	imperatiu, ger	undi i infinitiu
em	m'	-me 'm	
et	t'	-te	't
es	s'	-se	's
ens		-nos	'ns
vos/us		-vos	-vos/-us
es		-se	's

Com veieu, tret de les formes de tercera persona singular i plural, els pronoms coincideixen amb els ja estudiats de complement directe i indirecte:

Mariola **es** desperta cada matí a les 7.45h. Joan **s**'afaita de tant en tant. Teresa diu que s'estima més pentinar**-se** primer. Marc vol veure**'s** en l'espill.

El pronom es pot prendre la forma se davant de verbs començats per s+vocal o c+e/i:

Això no **es/se s**ap. A Dénia **es/se ce**lebren moltes festes. Al Regne Unit **es/se ci**rcula per l'esquerra.

Els interrogatius i els exclamatius

AUTORIA: Miguel Abalos Ferreros i Alina Mihaela Chezan

Els interrogatius són paraules amb què fem preguntes de manera directa (*Què fas?*) o indirecta (*Dis-me què fas*). Poden fer funció adjectival (*Quin és el teu cotxe?*), pronominal (*Quin és?*) i adverbial (*Com prepares l'arròs al forn?*).

En el següent quadre tenim la classificació dels interrogatius amb exemples:

què	coses (quina cosa)	Què vols? Amb què prepares la salsa? De què parleu? Per què crides?	
qui	persones (quina persona)	Qui és Elena? Amb qui vius? De qui parleu? Per qui pregunteu?	
quin quina quins quines	persones	Quin capítol veurem hui? Quin veurem hui? Quina cançó t'agrada més? Quina t'agrada més? Quins mobles hem de moure? Quins hem de moure? Quines advocades porten el cas? Quines porten el cas?	
quant (de) quanta quants quantes	coses	Quant de café necessites? Quanta sal vols? Quants missatges has rebut? No sé quantes persones hi ha.	
on	llocs (quin lloc)	On vius? A on vas? D'on és Laura? Per on passa l'autobús?	
quan	temps (quin moment)	Quan vindràs? Dis-nos de quan és aquesta antiguitat. Des de quan vius a Muro?	
com	manera (de quina manera)	Com fas els bunyols de carabassa? Com estàs? U no sap mai com actuar en situacions així.	

*Nota:

3 No s'ha de confondre *quan*, el qual es refereix a temps, amb quant, el qual es refereix a quantitat.

Els exclamatius són paraules amb què remarquem la intensitat o la qualitat d'un substantiu, un adjectiu o un adverbi.

En el següent quadre tenim la classificació dels exclamatius amb exemples:

quin		Quin dia fa hui!
quina		Quina sort!
quins		Quins núvols tan negres!
quines	davant de	Quines ganes de veure't que tinc!
quant (de)	substantius	Quant de mal ha fet la pedregada!
quanta		Quanta misèria hi ha en el món!
quants		Quants problemes dona la burocràcia!
quantes		Quantes mentides!
	davant d'adjectius	Que bo! Que bé! Que bonic!
que	i adverbis	Que alt que vola l'ocell! Que ràpid que va!

La formació del passat

Per a expressar el passat, el valencià, com les altres llengües veïnes, disposa de diversos temps segons els valors que expressen (*Aquest matí he agafat* l'autobús; *Ahir vaig agafar* l'autobús; *Abans sempre agafava* l'autobús, ara ja no). Aquesta setmana estudiarem dos d'aquests temps: el pretèrit perfet i el passat perifràstic.

1. Pretèrit perfet

Utilitzem el pretèrit perfet quan ens referim a una acció acabada recentment, que encara té "relació" amb el moment present. En general, fem servir aquest temps amb elements lingüístics com ara demostratius de primer grau o proximitat (aquest mes, aquest matí, aquestes vacances), o bé adverbis o locucions adverbials (enguany, hui, encara, ja, fins ara, mai, en ma vida). alos Ferreros i Alina Mihaela Chezan

Formació del pretèrit perfet

Com vam avançar la setmana 5, utilitzem *haver* (auxiliar) + participi passat del verb principal (Encara no **has fet** els deures).

El participi passat regular es forma tal com tenim en el següent quadre:

	haver	participi passat regular verbs	exemples
Jo	he		
Tu	has	1a conjugació: -ar ⊙ -at	Parl ar ᢒ He parl at
Ell/Ella	ha		Tém er ⊙ He tem ut
Nosaltres	hem	2a conjugació: -er , -re , -r ⊙ -ut	Bat re ᢒ He bat ut Du r ᢒ He du t
Vosaltres	heu	3a conjugació: -ir ⊙ -it	Hagir & Hallagit
Ells/Elles	han		Lleg ir ⊙ He lleg it

Hui **he estudiat** molt. Aquesta setmana **has fet** esport. Aquest matí **ha comprat** els regals. Aquest mes **hem viatjat** poc. Enguany **he patit** molta sequera. Mai **heu llegit** un llibre de Bertrand Russell Encara no **han batut** els ous per a fer la truita.

Quadre dels principals participis irregulars:

infinitiu	participi irregular	infinitiu	participi irregular
aprendre	aprés	saber	sabut
beure	begut	ser	sigut
conéixer	conegut	tindre/tenir	tingut
fer	fet	traure	tret
haver	hagut	valdre/valer	valgut
incloure	inclòs	vendre	venut
morir	mort	veure/vore	vist
nàixer	nascut	vindre/venir	vingut
paréixer	paregut	viure	viscut
riure	rist/rigut	voler	volgut

- La majoria dels verbs velars acabats en -endre (entrendre, comprendre) fan el particpi acabat en -és (entés, comprés).
- Els verbs derivats de *metre* (*emetre*, *prometre*) també fan el participi en -és (*emés*, *promés*).
- Els verbs derivats de *cloure* (*concloure*, *incloure*) fan el participi en -òs (*conclòs*, *inclòs*)
- Els verbs acabats en -ldre (absoldre, moldre, resoldre) fan el participi acabat en -lt (absolt, molt, resolt)
- Els participis dels verbs acabats en *vocal+ir* (*agrair*, *conduir*) porten dièresi sobre la *i* per a marcar que és vocàlica (*agraït*, *conduït*).

2. Passat perifràstic

Utilitzem el passat perifràstic quan parlem d'una acció acabada que no té "relació" amb el moment present. En general, fem servir aquest temps amb elements lingüístics com ara demostratius de segon i tercer grau (aquell mes, aqueix matí, aquelles vacances), dates (el 20 de novembre de 1490) o bé adverbis o locucions adverbials sense relació amb el present (l'any passat, ahir, anit, despús-ahir, fa tres dies, l'estiu passat).

Formació del passat perifràstic:

Usem la construcció *anar (auxiliar) + l'infinitiu del verb principal.* A diferència dels verbs del passat simple (*L'any passat tinguí* un accident), els quals són molt irregulars, tots els verbs del passat perifràstic són regulars.

Ahir **vaig estudiar** molt.
La setmana passada **vas fer** una actuació fenomenal.
Fa dos dies **va comprar** els regals.
El mes passat **vam viatjar** poc.
L'any passat **vam patir** un accident.
Fa cinc anys vos **vau conéixer**.
Aquelles vacances **van ser** molt interessants.

Jo	vaig	
Tu	vas/vares	
EII/EIIa	va	
Nosaltres	vam/vàrem	infinitiu
Vosaltres	vau/vàreu	
Ells/Elles	van/varen	

Marcadors temporals del pretèrit perfet	Marcadors temporals del passat perifràstic
Hui he eixit a córrer.	Ahir/Fa dos dies/Dissabte vaig eixir a córrer.
Aquest matí m'he alçat tard.	Anit/Dimarts a la nit em vaig gitar tard.
Sí, ja/aquest mes hem pagat la factura.	Sí, vam pagar la factura el mes passat/a l'abril .
Enguany no ha plogut gens.	En 2008/L'any passat/Fa dos anys va ploure molt.
El malalt ha mort fa vint minuts, a les 10 h .	Ferran va nàixer el 4 d'abril de 1979 .
Encara/Fins ara no he viatjat a l'estranger.	Vaig viatjar a Portugal l'estiu de 2014 .
He anat allí tres voltes (sense marcador).	Aquell estiu vaig anar allí tres vegades.
No he menjat mai caragols.	La primera volta que vaig menjar caragols fou amb tu.

- L'adverbi mai es pot utilitzar amb els dos temps, però amb un significat diferent: Ella mai ha cantat en el Palau de la Música (encara ho pot fer, fins ara, ella és viva). Ella mai va cantar en el Palau de la Música (ja no ho pot fer, ella és morta, ja no existeix el Palau de la Música).
- Quan l'adverbi *mai* comença l'oració es pot reforçar amb l'adverbi *no* (*Mai* [*no*] *he anat a Llíria*). Amb tot, és recomanable començar l'oració amb *no* (*No he anat mai a Llíria*).

Els quantificadors: quantitatius i indefinits

Els quantitatius expressen la quantitat d'una cosa d'una manera vaga, imprecisa (*Tu beus molt de vi. Jo, en canvi, no en bec gens*). Els quantitatius es poden classificar en variables en gènere i nombre o invariables tal com tenim en el següent quadre:

	sing	gular	plural	
	masculí femení		masculí	femení
variables	molt (de) poc (de) quant (de) tant (de) bastant (de)	molta poca quanta tanta bastant	molts pocs quants tantes bastants	moltes poques quantes tantes bastants
invariables	ORIA: Miquel Abatos Ferreros i Atina Mihaeta Chezan gens (de) RDINACIÓ: Laia Trujillo i Ferrmassa cap menys més prou (de)			

Exemples:

Hi ha **molta** gent que creu que la Terra és plana.

Tenim **poques** possibilitats de passar a la final.

Quants llibres has llegit enguany?

No ens queda tant de camí com et penses.

No fa **gens** de fred.

Ací hi ha **massa** cadires per als convidats que vindran.

Enguany encara no he fet cap viatge a l'estranger.

Tu tens menys anys que jo.

Elx té **més** habitants que Oriola.

No tindrem **prou de** temps per a acabar la faena.

*Notes:

- Molt, poc, quant, tant, bastant i prou normalment porten darrere la preposició de quan es refereixen a un substantiu masculí incomptable (Molt de fred; Poc de vi, Quant de trànsit; Tant de gust, Prou de temps).
- Bastant només és variable respecte al nombre (Fa bastant de fred; Fa bastant calor; Hi ha bastants vehicles; Hi ha bastants places d'aparcament)
- Gens porta darrere la preposició de quan es refereix a un substantiu incomptable, tant se val si és masculí o femení (No queda gens de café; No tenim gens de pressa).
- Qualsevol fa referència a una cosa o persona d'entre altres, siga quina siga, sense importar quina (Compra qualsevol marca de café, no m'importa). El plural de qualsevol és qualssevol, però a penes s'utilitza.

Els indefinits són paraules que determinen el nom d'una manera vaga, imprecisa. Poden ser adjectius (Algun dia ens tornarem a veure) o pronoms (No, no vull res, gràcies).

singular		1	olural	
masculí	femení	masculí	femení	pronom
un algun mateix tot	una alguna mateixa tota	uns alguns mateixos tots	unes algunes mateixes totes	u algú ningú tothom, tot el món
Q	ualsevol cap	qu	alssevol	res qualsevol

Exemples:

Allí hi ha **unes** cadires que ja no utilitzem.

Teniu **alguna** pregunta?

Són els mateixos missatges que he rebut jo.

Tot el poble està de festa.

Encara no ha vingut cap convidat

No importa, agafa qualsevol full.

Això és molt fàcil, ho pot fer qualsevol.

En aquests casos **u** sempre ha de mantindre la calma.

Demà vindrà algú a l'esmorzar?

Encara no ha arribat ningú a l'acte.

En aquell poble tothom/tot el món viu del camp.

Gràcies, no volem res més.

*Notes:

- No s'han de confondre *tan* amb *tant.* El primer funciona amb adjectius (És tan alta com jo) i adverbis (L'avió volava tan alt que quasi ni es veia). El segon funciona amb un substantiu (Hi ha tantes cadires com convidats) o amb un verb (Ronca tant que no deixa dormir a ningú).
- No s'han de confondre els usos de *cap, gens* i *res*, per un costat, i els de *algú, algun* i *ningú*, per l'altre:
- Cap significa ni un i s'usa quan fa referència a noms comptables. És el contrari de algun (No hi ha cap botella de vi).
- Amb gens (de) expressem quantitat inexistent o nul·la. S'usa amb noms incomptables. És el contrari de molt (No ens queda **gens de** sucre, n'hem de comprar).
- Res és un pronom i significa cap cosa, és a dir, és el contrari de alguna cosa (El calaix està buit, no hi ha res dins).
- Algú és un pronom i equival a alguna persona (M'ha telefonat **algú**?)
- Algun indica un nombre reduït i indeterminat, a vegades indica només la unitat. es refereix. Fa referència a noms comptables. És el contrari de cap (En algun moment hauràs de prendre la decisió).
- *Ningú* és un pronom i equival a *cap persona*. És el contrari de *algú* (*No t'ha telefonat ningú).*

El pretèrit imperfet

Utilitzem aquest temps verbal del passat per a parlar d'accions habituals (*De xiquet, cada vesprada jugava amb els amics en el parc*) i per a fer descripcions (*La meua primera bicicleta era roja, tenia un selló negre i pesava molt*).

Quant a la conjugació, s'ha de dir que el pretèrit imperfet presenta moltes irregularitats en la segona plural, porten accionjugació. De fet, aquesta conjugació té més verbs posseíeu; oíem, oíe irregulars que regulars. ORIA: Miquel Abalos Ferreros i Alina Mihaela Chezan

Conjugació regular: COORDINACIÓ: Laia Trujillo i Ferrer

	parl ar	sab er	promet re	imprim ir
Jo	parlava	sab ia	prometia	imprim ia
Tu	parlaves	sab ies	prometies	imprimies
Ell/Ella	parlava	sab ia	prometia	imprim ia
Nosaltres	parl àvem	sab íem	promet íem	imprim íem
Vosaltres	parl àveu	sab íeu	promet íeu	imprim íeu
Ells/Elles	parlaven	sab ien	promet ien	imprimien

Verbs irregulars:

De la segona conjugació els podem classificar segons la seua terminació. Tots els verbs irregulars són velars tant en present d'indicatiu (*No conec el seu marit*) com de subjuntiu (*Ella vol que jo conega el seu marit*):

- **1.** En els verbs acabats en *-ldre* i *-ndre*, la *d* desapareix:
- a) Resoldre: resolia, resolies, resolia, resolíem, resolíeu, resolien.
- b) Entendre: entenia, entenies, entenia, enteníem, enteníeu, entenien.

2. Tot i que no són irregulars, en els verbs de la tercera conjugació acabats en *vocal+ir* (agrair; posseir; oir; *produir*) la *i* porta dièresi per a marcar que és vocàlica. Això es dona en la primera i segona persona singular (agraïa, agraïes; posseïa, posseïes, oïa, oïes; produïa, produïes), i en la tercera persona singular i plural (agraïa, agraïen; posseïa; oïa, oïen; produïa, produïen).

La resta de persones, és a dir, la primera i la segona plural, porten accent (agraíem, agraíeu; posseíem, posseíeu; oíem, oíeu; produíem, produíeu).

- **3.** En els verbs acabats en -ure, la u desapareix o canvia:
- a) La *u* desapareix. Amb accent (´) o dièresi (¨) per a marcar que la *i* és vocàlica i no forma diftong:
 - -Coure: coïa, coïes, coïa, coíem, coíeu, coïen.
 - -Concloure: concloïa, concloïes, concloïa, concloíem, concloïeu, concloïen.
 - -Incloure: incloïa, incloïes, incloïa, incloíem, incloíeu, incloïen.
- b) La *u* despareix. La *i* és consonàtica i forma diftong. La síl·laba tònica és la primera:
 - -Caure: queia, queies, queia, quéiem, quéieu, queien.
 - -Creure: creia, creies, creia, céiem, créieu, creien.
 - -Riure: reia, reies, reia, réiem, reieu, reien.
 - -Seure: seia, seies, seia, séiem, séieu, seien.
 - -Traure: treia, treies, treia, tréiem, tréieu, treien.
 - -Veure/vore: veia, veies, veia, véiem, véieu, veien.
- c) La *u* canvia a *v*:
 - -Beure: bevia, bevies, bevia, bevíem, bevíeu, bevien.
 - -Escriure: escrivia, escrivies, escrivia, escrivíem, escrivíeu, escrivien.
 - -Moure: movia, movies, movia, movíem, movíeu, movien.
 - -Ploure: plovia.
- **4.** Altres verbs irregulars. La síl·laba tònica és la primera:
 - -Dir: deia, deies, deia, déiem, déieu, deien.
 - -Dur: duia, duies, duia, dúiem, dúieu, duien.
 - -Fer: feia, feies, feia, féiem, féieu, feien.
 - -Ser: era, eres, era, érem, éreu, eren.

Les preposicions

Les preposicions són paraules invariables que funcionen com a nexes entre un element sintàctic i el seu complement. Les preposicions poden tindre diferents valors com ara origen (Som de Xixona), destinació (L'autobús que va al centre), mitjà (L'examen s'ha de fer amb bolígraf negre o blau), matèria (Un anell de plata), mitjà (Vaig a la faena en/amb metro), beneficiari (He regalat un ram de flors a ma mare), etc.

A continuació tractarem les principals preposicions del valencià

La preposició a:

- Destinació (*Cada estiu anem al poble un parell de setmanes*). AUTORIA: Miguel Àbalos Ferr
- Complement indirecte (*Ja he enviat el missatge a l'administradora*).
- Amb pronoms personals i noms de persona (*A tu et vaig veure ahir, no a Josep*).
- Localització. En concret, quan va introduïda per un article determinat, en aquest cas també és possible en (Hi ha un concert a/en la plaça) o és un nom d'un lloc, un topònim (Ella viu a Alcossebre).
- Seguida de l'article determinat, introdueix les parts del dia, en aquest cas també és correcta la preposició de (Ho farem a la/de vesprada, no ara), els mesos (Les festes patronals són al setembre), estacions (A l'estiu tothom viu) i les parts del cos (Tens un bony al cap).

La preposicions amb i sense:

- Companyia (Vols vindre **amb** mi al cine?; Volia un café amb llet, per favor).
- Instrument (*Hi ha persones que mengen paella amb forqueta*).
- Manera (Ho has de fer **amb** més ganes).
- Mitjà de transport, també és possible *en* (*Anirem a Girona amb/en tren*).
- La preposició sense s'usa per a marcar l'absència, la manca, la falta (Doncs si no vols, ho faré sense tu; El café, millor sense sucre; No puc dinar sense els coberts; Perdó, ho he fet sense voler).

La preposició de:

- Origen, procedència (*Imma és de Pego; El tren ve de Girona*).
- Pertinença (Aquella moto és **de** Sandra).
- Matèria, gènere (Una taula **de** fusta; Una pel·lícula **de** terror).
- Parts del dia (És millor córrer **de** matí que **de** vesprada).

La preposició en:

- Localització, excepte quan introdueix un topònim (En la plaça hi ha un concert; En aquest barri no hi ha cap farmàcia; Busca millor, en algun lloc deu estar; Viure en ciutats com Londres produeix molt d'estrés; Natàlia ha treballat en tres companyies diferents).
- Mitjà de transport, també és correcte usar *amb* (*Cada dia vaig a la faena en/amb bicicleta*).

Les preposició per:

- Causa, motiu, raó (*L'han multat per excés de velocitat*).
- AUTORIA: Miguel Abalos Ferreros i Alina Lloc de pas, trànsit (L'AVE no passa per Alcoi).
 - Festes (Per Nadal sempre visitem la família).

La preposició composta per a:

- Finalitat, objectiu (Treballem **per a** guanyar-nos la vida).
- Destinatari (Aquesta postal és **per a** tu).
- Utilitat (Aquest dispositiu serveix **per a** detectar fuites de gas).
- Opinió (*Per a Marta, la música* rock *és massa estrident*).
- Termini de temps en futur (*Tranquils, els deures són* **per a** divendres, no **per a** demà).

La preposició composta *cap a*:

- Direcció (Anem cap a casa; Mou-te cap a la dreta, per favor).
- Aproximació (*Crec que arribarem allà cap a les huit de la vesprada*).

Les preposicions compostes *des de* i *fins a*:

Aquest parell de preposicions compostes ja les vam estudiar la setmana 4. *Des de* vol dir a partir d'un punt i *fins a* el seu límit tant en el temps com en l'espai (*Des de la porta fins a la paret hi ha tres metres; Des del novembre de 2020 fins al desembre de 2021 hi va haver dèsset accidents mortals*).

També es poden utilitzar individualment (**Des de** demà jo seré el vostre enllaç sindical; El termini d'inscripció està obert **fins a**l 15 de setembre).

El futur

Utilitzem aquest temps per a referir-nos a fets que no han succeït encara i que pensem que poden tindre lloc o que han d'arribar (*D'ací a tres setmanes començarà el curs de valencià*). També l'utilitzem per a fer prediccions (*Demà plourà en les comarques centrals del país*) i per a expressar dubte o possibilitat (*El senyor Tomàs tindrà uns setanta anys com a mínim*).

En valencià no és correcte usar la perífrasi anar+a+infinitiu per a expressar el futur o la predicció (*L'any
que ve va a ser millor que enguany • L'any que ve serà
millor que enguany), la voluntat (*He decidit que vaig
a estudiar portugués • He decidit que estudiaré/
vull estudiar portugués) o la immediatesa temporal
(*Silenci! La funció va a començar • Silenci! La funció
està a punt de començar). Com hem vist, en aquests
casos usem el temps futur o bé estructures com voler+infinitiu o estar a punt de+infinitiu.

Pel que fa a la conjugació, la gran majoria dels verbs són regulars. Les desinències del futur s'afigen a l'infinitiu del verb:

	anunci ar	tém er	emet re	decid ir
Jo	anunciar é	temer é	emetr é	decidir é
Tu	anunciar às	temer às	emetr às	decidir às
Ell/Ella	anunciar à	temer à	emetr à	decidir à
Nosaltres	anunciar em	temer em	emetr em	decidir em
Vosaltres	anunciar eu	temer eu	emetr eu	decidir eu
Ells/Elles	anunciar an	temer an	emetr an	decidir an

Verbs irregulars:

- Anar: aniré, aniràs, anirà, anirem, anireu, aniran.
- Fer: faré, faràs, farà, farem, fareu, faran.
- Haver: hauré, hauràs, haurà, haurem, haureu, hauran.
- Poder: podré, podràs, podrèn, podrem, podreu, podran.
- Saber: sabré, sabràs, sabrèn, sabrem, sabreu, sabran.
- Voler: voldré, voldràs, voldrà, voldrem, voldreu, voldran.

El condicional

Amb aquest temps fem referència a fets futurs en relació amb el passat (Ahir em digueres que hui estaria tot a punt). A més, hi expressem situacions hipotètiques o condicions (Amb un milió d'euros, no treballaria mai de la vida), consells o recomanacions (Jo, en el teu lloc, no obriria la porta) i dubte o possibilitat en el passat (El senyor Tomàs naixeria en la dècada dels cinquanta). Per últim, amb el condicional també indiquem la cortesia (Per favor, podries repetir el que acabes de dir?)

Pel que fa a la conjugació, igual que en futur, la gran majoria dels verbs són regulars. Les desinències del condicional s'afigen a l'infinitiu del verb:

	anunci ar	tém er	emet re	decid ir
Jo	anunciar ia	temer ia	emetr ia	decidir ia
Tu	anunciar ies	temer ies	emetr ies	decidiries
Ell/Ella	anunciar ia	temer ia	emetr ia	decidir ia
Nosaltres	anunciar íem	temer íem	emetr íem	decidir íem
Vosaltres	anunciar íeu	temer íeu	emetr íeu	decidir íeu
Ells/Elles	anunciar ien	temer ien	emetr ien	decidir ien

Verbs irregulars:

- Anar: aniria, aniries, aniria, aniríem, aniríeu, anirien.
- Fer: faria, faries, faria, faríem, faríeu, farien.
- Haver: hauria, hauries, hauria, hauríem, hauríeu, haurien.
- Poder: podria, podries, podria, podríem, podríeu, podrien.
- Saber: sabria, sabries, sabria, sabríem, sabríeu, sabri-
- Voler: voldria, voldries, voldria, voldríem, voldríeu, voldrien.

El present de subjuntiu

Amb aquest mode expressem el desig (*Espere que tingueu* sort), el dubte (*Dubte que siga com tu dius*) i la possibilitat (*És possible que faça fred*). Precedit de l'adverbi no, el present de subjuntiu també l'utilitzem per a prohibir (*No faces soroll!*). No s'ha de confondre l'ús de l'imperatiu, vist la setmana 5, amb el del present de subjuntiu (*Peneu cadira, per favor* i no **Prengueu cadira, per favor*).

Conjugació regular:

	parl ar	tém er	promet re	dormir	complir
Jo	parl e	tem a	prometa	dorma	compl isca
Tu	parles	temes	promet es	dormes	compl isques
EII/EIIa	parl e	tem a	prometa	dorma	compl isca
Nosaltres	parl em	tem em	promet em	dormim	compl im
Vosaltres	parleu	tem eu	promet eu	dormiu	compl iu
Ells/Elles	parlen	tem en	promet en	dorm en	compl isquen

Conjugació irregular:

Verbs velars:

Recordem que són verbs velars els que en present d'indicatiu formen la primera persona singular amb una -*c* (*conec*, *visc*, *complisc*). En present de subjuntiu, doncs, aquests verbs presenten una -*g*-/-*gu*- o una -*c*-/-*qu*- en totes o la majoria de persones:

conéix er		viure		complir	
cone c	cone g a	vis c	vis c a	complisc	complis c a
	cone gu es		vis qu es		complis qu es
	cone g a		vis c a		complis c a
	cone gu em		vis qu em		complim
	cone gu eu		vis qu eu		compliu
	cone gu en		vis qu en		complis qu en

Tenen la mateixa conjugació que el verb conéixer (conega) els següents verbs: beure (bega), dir (diga), dur (duga), obrir (òbriga), omplir (òmpliga), poder (puga), prendre (prenga), riure (riga), vendre (venga), vindre (vinga), tindre (tinga).

Altres verbs que presenten irregularitats:

- Anar: vaja, vages, vaja, anem, aneu, vagen.
- Estar: estiga, estigues, estiga, estiguem, estigueu, estiguen.
- Fer: faça, faces, faça, fem, feu, facen.
- Saber: sàpia/sàpiga, sàpies/sàpigues, sàpia/sàpiga, sapiem/sapiguem, sapieu/sapigueu, sàpien/sàpiguen.
- Ser: siga, sigues, siga, siguem, sigueu, siguem, sigueu.
- Vestir: vista, vistes, vista, vestim, vestiu, visten
- Veure: veja, veges, veja, vegem, vegeu, vegen.
- Voler: vulga/vullga, vulgues/vullgues, vulga/vullga, vulguem/vullguem, vulgueu/vullgueu, vulguen/vullguen.